

تحلیل استعاره‌های مفهومی مناظره‌های تلویزیونی انتخابات

ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۹/۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۲۵

مهدی نجف‌زاده^۱، سمانه شفیق‌زاده برمی^۲

چکیده

در جریان انتخابات ریاست جمهوری دوازدهم سه مناظره انتخاباتی تلویزیونی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی از سوی رسانه ملی برگزار شد. در هر یک از این مناظره‌ها هر شش نامزد انتخاباتی دو جناح اصلی اصولگرا و اصلاح‌طلب به بیان دیدگاه‌های خود به صورت هم‌زمان پرداختند. در این مقاله، با استفاده از نظریه استعاره مفهومی به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که مهم‌ترین نشانه‌های زبانی این مناظرات کدام است و چه پیامی از آنها به عرصه گفتمانی کشور منتقل می‌شود. بررسی تطبیقی مناظرات تلویزیونی انتخاباتی چهار نامزد اصلی (روحانی، جهانگیری، قالیباف، رئیسی) بر اساس شش مدل استعاری مدل‌سازی و تبیین، باز مفهوم‌سازی، عاطفی‌سازی نظرگاه، پرورش صمیمیت، مقوله‌سازی و طنز آفرینی و مطایبه در متن انتخاباتی نظام سیاسی کشور نشان داده است که منازعات شدید ایدئولوژیک و گفتمانی در درون ساختار نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد و در مناظرات انتخاباتی ریاست جمهوری سال ۹۶ اغلب به شکل استعاره‌های مفهومی بیان شده است.

واژه‌های کلیدی

نظریه استعاره مفهومی، لیکاف و جانسون، مناظره انتخاباتی، ریاست جمهوری

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

najafzadeh@um.ac.ir

^۱ دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد

^۲ دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسئول) samaneh.shafzadeh@gmail.com

۱. مقدمه

استدلال و مناظره از ابزارهای تأثیرگذار در فرهنگ و فعالیت سیاسی است. اهمیت و بستر این مناظره‌ها در انتخابات ریاست جمهوری با توجه به مخاطبان میلیونی و پخش از صداوسیما ملی به‌منظور جذب آراء رأی‌دهندگان در عرصه رقابت انتخاباتی دارای ارزش اساسی است (حسینی فر، ابوالحسینی، ۱۳۹۰: ۲۳). مناظره‌های سیاسی بین دو جناح اصولگرا و اصلاح‌طلب به‌ویژه بعد از مناظره انتخاباتی بین میرحسین موسوی و محمود احمدی‌نژاد در سال ۸۸ به عرصه مهمی در بیان دیدگاه‌ها و نگرش‌های کاندیداهای انتخاباتی تبدیل شد که تأثیر زیادی در کارزار حوادث انتخاباتی داشته است.

بر اساس تعاریف سیاسی «مناظره یک شیوه گفت‌وگوی پیچیده است که در آن سخنران قضیه‌ای را با شنوندگان و حاضران در میان می‌گذارد و سپس دو یا چند نفر دیگر، با مقدمات و فرضیه‌ها از دیدگاه‌های خود در برابر شخص مقابل دفاع می‌کنند. قواعد و معیارهای حاکم بر این گفت‌وگوها متفاوت از بحث‌های ساده و روزمره است» (اطهری، ۱۳۹۱: ۱۳). در عرصه سیاست هیچ گفت‌وگویی خارج از روابط قدرت شکل نمی‌گیرد (یارمحمدی، ۱۳۹۱: ۳۸-۳۹). از جمله کارکردهای استعاره در تحلیل سیاسی شکل‌دادن به ایدئولوژی و روابط قدرت است. سیاستمداران در سرتاسر جهان از استعاره‌ها برای غنی کردن گفتمان خود استفاده می‌کنند، با انتخاب زبان، یک سیاستمدار در موقعیت سیاسی قرار می‌گیرد، دوستان سیاسی و مخالفانش را انتخاب می‌کند و قدرت را می‌سازد، زیرا تلاش دارد گروهی از مردم را نمایندگی کند و این افراد باید بتوانند خود را با این سیاستمدار شناسایی کنند.

سیاستمداران، با استفاده از استعاره در مسائل سیاسی، چارچوبی را در نظر می‌گیرند که در آن رأی‌دهندگان در مورد مسائل خاصی فکر کنند (بورکیک و همکاران^۱، ۲۰۱۶: ۷۹). این امر باعث می‌شود که سیاست به‌عنوان یک فعالیت خلاقانه تحت تأثیر سبک و روش سیاستمداران قرار گیرد که برای یک بخش از مردم عمیقاً قانع‌کننده است و برای دیگران می‌تواند بسیار مضحک باشد (اسکور^۲، ۲۰۱۵: ۸۵). سیاستمداران موفق باید آموزنده باشند، اما درعین حال متقاعدکننده نیز باشد زبان آنها باید تأثیرگذار باشد زیرا می‌خواهند پیام‌های خود را به ذهن مخاطبان بسپارند. استعاره مفهومی در مناظره‌های انتخابات نوعی ابزار معنایی و شناختی است که عملکرد درون فردی و پاسخ‌های سریع و تفسیری در مخاطبان ایجاد می‌نماید.

1. Bor i &t.al

2. Schoor

در واقع نامزدهای انتخاباتی در تلاش برای تغییر ذهنیت و مفاهیم ذهنی و به دنبال آن کنش‌های مخاطبان به‌منظور جذب آراء آنها و حذف رقیب خود در عرصه انتخاباتی هستند. براین اساس استفاده از استعاره مفهومی در مناظرات انتخاباتی یک عمل سیاسی هست؛ زیرا آنها را با توجه به ویژگی‌های زبان‌شناختی ادراکی مخاطبان در چارچوب گفتمان سیاسی هر نماینده و فضای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جامعه تفسیر می‌کند.

بررسی مناظره‌ها در دوران حاضر در ارزیابی دلایل حذف یا پیروزی هریک از جناح‌های انتخاباتی، ارزیابی عملکرد نامزد پیروز بر اساس گفتمان ایدئولوژیک انتخاباتی او و درک اولویت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی افکار عمومی به‌عنوان مخاطبان اصلی در گرایش به هریک از جناح‌های سیاسی و در انتخابات آینده (با توجه به دوره‌ای بودن انتخابات در کشور) در پیش‌بینی فضای سیاسی کشور و منازعات ایدئولوژیکی دو جناح دارای اهمیت است.

بنابراین، استعاره‌ها در ادراک شناختی رأی‌دهندگان و ارائه گفتمان ایدئولوژیک نامزد انتخاباتی در عرصه سیاست در دوران انتخابات از یک‌سو و بازبینی و تحلیل و ارزیابی شرایط سیاسی و اقتصادی و فرهنگی، حال حاضر و آینده کشور از سوی دیگر دارای اهمیت است. با توجه به این موارد هدف این نوشتار پاسخ به این سؤالات است که استعاره‌های مفهومی به‌کاررفته در مناظره‌های ریاست جمهوری دوازدهم کدام است؟ چه پیام خاصی از سوی نامزدهای ریاست جمهوری به مخاطبان منتقل شده است؟ استدلال ما این است که بررسی استعاره‌های مفهومی و نحوه استفاده از آنها در متن انتخابات سیاسی ابزار مناسبی در بررسی و تحلیل پیام‌ها به‌ویژه پیام‌های سیاسی هر نامزد است.

فرضیه اصلی نوشتار این است که استعاره‌های مفهومی مناظرات سیاسی در ایران نشان‌دهنده منازعات شدید گفتمانی و ایدئولوژیک در درون ساختار جمهوری اسلامی ایران است که نامزدهای انتخاباتی در بستر اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور به آن پرداخته‌اند و در متن مناظره انتخاباتی به مخاطبان خود منتقل می‌کنند. این مقاله با استفاده از تفسیر متن مناظرات انتخاباتی، استعاره‌های مفهومی نامزدهای انتخاباتی را احصاء و مورد تحلیل قرار داده است. به این علت که این استعاره‌های مفهومی نشانه‌های سیاسی اجتماعی مهمی در گفتمان‌های پیشرو در عرصه سیاست ایران دارند؛ نظام استعاره مفهومی چهار نامزد انتخاباتی یعنی حسن روحانی، ابراهیم رئیسی، اسحاق جهانگیری و محمدباقر قالیباف به‌عنوان نمایندگان جناح اصولگرا و اصلاح‌طلب مورد بررسی قرار گرفت. چون دو کاندیدای دیگر (هاشمی‌طبا، میرسلیم) در گفتمان غالب اصولگرا و اصلاح‌طلب مستتر هستند؛ از بررسی آنها چشم‌پوشی کرده‌ایم.

۲. پیشینه پژوهش

نظریه استعاره مفهومی در قالب رشته‌های گوناگون علمی از زبان‌شناسی، ریاضیات، پزشکی و حتی مهندسی به کاررفته است که نشان از اهمیت آن در حوزه شناختی انسان دارد. با توجه به اهمیت نقش استعاره در گفتمان روزمره و دانشگاهی به تعدادی از این آثار در حوزه نظری و بین‌رشته‌ای اشاره می‌نماییم. در بررسی نشانه‌شناسی استعاری در حوزه دانش سیاست می‌توان به مقاله «تحلیل استعاره‌ای از ساخت ایران در روزنامه‌های ایالات متحده ۲۰۰۱-۲۰۱۳» (مشیرزاده و بهرامی‌پور: ۱۳۹۶) اشاره نمایم.

در این مقاله تحلیل ساخت استعاری «ایران» به‌عنوان دیگری دشمن در روزنامه‌های ایالات متحده پرداخته شده است. در نوشتار دیگری با عنوان «استعاره و ایدئولوژی» (شهری: ۱۳۹۱) نیز به بررسی کارکردهای استعاره در دستگاه ایدئولوژی و عرصه سیاست می‌پردازد. از جمله مقالات فارسی که به‌طور مستقیم به موضوع انتخابات پرداخته است، می‌توان به مقاله بررسی نشانه شناختی «اولین فیلم تبلیغات ریاست جمهوری حسن روحانی» در انتخابات سال ۱۳۹۲ (طالبی، میربیگی: ۱۳۹۳) اشاره کرد که با استفاده از نظریه استعاری «رولان بارت» به بررسی استعاره در عناوین و تصاویر انتخابات پرداخته شده است. در مقاله «استعاره در گفتمان سیاسی از دیدگاه متقابل فرهنگی» (براتوژ^۱: ۲۰۱۴) استفاده از استعاره‌ها در بررسی متن انتخابات ۲۰۰۸ در امریکا در زبان انگلیسی، آلمانی و سه زبان اروپایی و مدیترانه (انگلیسی، اسلونیایی، ایتالیایی و کرواتی) صورت گرفته است. نویسنده پس از بررسی داده‌های مورد استفاده نتیجه می‌گیرد که استعاره‌های مفهومی انتخاباتی متأثر از زبان و فرهنگ شناسایی شده است. در مقاله «تعارض اجتماعی در استعاره مفهومی» (۲۰۱۴: آنتونوا^۲).

بررسی آژانس‌های خبری و متون روزنامه‌های روسی در مدل‌سازی استعاری منازعات اجتماعی یونان و نمایش رسانه‌ها روسی از استعاره مفهومی برای نشان دادن منازعات اجتماعی به‌عنوان یک پدیده مخرب و خطرناک اجتماعی است. در مقاله «استفاده استراتژیک نخبگان سیاسی و رسانه‌ها از استعاره مفهومی: بحران قانون اساسی بلژیک ۲۰۱۱ - ۲۰۰۷» (کامامستر^۳: بی‌تا)، استفاده مکرر از استعاره‌های سیاسی توسط سیاستمداران و روزنامه‌نگاران شمال بلژیک در سطح توصیفی، تفسیری و انگیزشی در قالب چهار استعاره فرعی - استعاره‌های

1. Brato

2. Antonova

3. Cammaerts

ورزشی و بازی، استعاره جنگ، استعاره‌های آشپزی و استعاره‌های حمل‌ونقل - برای انعکاس عدم تحرک، تسلیم شدن، نیاز به وحدت، چانه‌زنی فقدان جهت و رهبری در عرصه سیاسی شناسایی شد. در این تحلیل، استفاده از استعاره‌ها در ارتباطات سیاسی بخشی از یک استراتژی گفتمانی تعریف شده است که به شدت ایدئولوژیک، تاریخی و شناختی است. در مقاله «استعاره در گفتمان سیاسی: بازبینی مطالعات انتخاب» (۲۰۱۶: اوتینو^۱ و همکاران) استدلال شده است؛ استعاره‌ها برای کمک به رأی‌گیری عمومی برای درک مسائل مختلف سیاسی و در نتیجه بیان نگرش‌های عمومی به سمت سیاست استفاده می‌شوند. در واقع، آنها به شهروندان برای شناسایی و درک باورهایشان کمک می‌کنند. در گروه دوم مقالات بررسی شده بر اساس نظریه استعاره مفهومی در سایر رشته‌های علمی می‌توان به مقاله «رویکرد شناختی به استعاره در ترجمه گفتمان ادبی» (بوکاوینگا و مارگینا^۲: ۲۰۱۴) اشاره کرد که به بررسی متونی که در فرایند ترجمه ایجاد می‌شود و تشابه و تمایزات آن با متون منبع یا اصلی مورد مطالعه اشاره کرد. براساس یافته‌های این پژوهش استعاره تبدیل به یکی از اصول زبانی اصلی تحقیقات مقدماتی متون مبدأ و متون مقصد یا ترجمه شده است. به گفته نویسنده ترجمه استعاره، همیشه یکی از موضوعات بحث و درگیری بوده است. در مقاله موردنظر استدلال شده است که استعاره‌ها می‌توانند تبدیل به یک مشکل ترجمه شوند، زیرا تغییر زبان آنها از یک‌زبان و فرهنگ به زبان دیگری غیرممکن است و تفاوت‌های زبان‌شناختی و فرهنگی مانع ترجمه صحیح آن می‌شود. در مقاله با عنوان «نظریه شناختی استعاره در یک کلاس غیر آکادمیک» (فلیپس زوکا^۳: ۲۰۱۵)، شیوه‌هایی را بیان می‌کند که در آن، بعضی از مفاهیم نظریه شناختی استعاره را می‌توان در آموزش عملی انگلیسی به بزرگسالان غیردانشگاهی بکار برد. در مقاله دیگری با عنوان «استعاره و ساختار مفهومی در علم و فناوری» به بررسی رابطه بین استعاره مفهومی، زبانی و بصری در رشته مهندسی به‌عنوان تحقیق در یک مطالعه معنایی دو زبانه پرداخته است.

نویسنده مقاله تلاش کرده است اصطلاحات علمی و فنی برآمده از واژه‌نامه‌ها، پایگاه‌های داده‌ها و مقالات پژوهشی را با انتخاب آنهایی که مبتنی بر استعاره است، تحلیل کند و مدعی می‌شود که بخشی از ساخت و ایجاد گفتمان مهندسی بر اساس استعاره‌های مفهومی شکل گرفته است. در مقاله دیگر با عنوان «یک مطالعه شناختی از استعاره‌های جنگ در پنج

1. Otieno

2. Burmakova & Marugina

3. Filipczuka

حوزه اصلی روزمره انگلیسی: سیاست، تجارت، ورزش، بیماری و عشق» یک مطالعه از استعاره‌های جنگ در پنج حوزه اصلی روزمره بررسی می‌شود و نویسنده استدلال می‌کند دامنه جنگ برای همه انواع مبارزات انسانی و استعاره‌های بکار رفته است به نحوی که به کارگیری استعاره‌های جنگی در طول صدها سال به یک بخش ضروری از زبان انگلیسی تبدیل شده‌اند؛ زیرا شرایط بیشتری از جمله جنگ، محاصره، مبارزه برای پیروزی، حمله، نبرد و فرار از مردم به‌طور عادی در زبان روزمره استفاده می‌شود. امروزه صدها اصطلاح نظامی در شرایط غیرنظامی در سخنرانی یا نوشتاری روزمره بکار می‌رود که یک فرایند عادی محسوب می‌شود، چراکه مردم در یک حوزه مشترک با تجربیات دیگران زندگی می‌کنند (لینگ^۱، ۲۰۱۰). در کتاب «مطالعات انجام‌شده در تئوری استعاره مفهومی» نحوه استفاده از تئوری استعاره مفهومی برای تحلیل گفتمان‌های مختلف در نه فصل بررسی شده است.

فصل اول: مقدمه‌ای بر نظریه استعاره مفهومی است که تلاش می‌کند تا مروری واضح و شفاف از مضامین اصلی نظریه را ارائه دهد. هشت فصل تحقیقاتی به بررسی استعاره‌های مفهومی در حوزه‌های روان‌شناسی، جنسیت و غیره پرداخته است. از کتاب‌های فارسی تألیف شده می‌توان به کتاب «استعاره و شناخت» (افراشی: ۱۳۹۷) اشاره کرد که در نه فصل به بررسی استعاره مفهومی و انواع آن، استعاره و حس‌آمیزی، استعاره‌های عواطف، استعاره و فعل‌های حسی، استعاره و مفهوم زمان، استعاره و پیکر، استعاره و مجاز، استعاره و فرهنگ به بررسی جنبه‌های مختلف استعاره‌های مفهومی پرداخته است. کتاب «استعاره» (صفوی: ۱۳۹۶)، به بررسی استعاره از منظر ادراکی در هشت فصل پرداخته است. در فصل اول: بررسی نظام نشانه‌ای، ساخت، درک انسان، بافت و کاهش پرداخته؛ در فصل دوم: به بررسی مجاز؛ فصل سوم: توسیع معنایی؛ فصل چهارم: بررسی سنت مطالعه استعاره؛ فصل پنجم: استعاره در معنی‌شناسی شناختی؛ فصل ششم: تعبیر استعاره؛ فصل هفتم و هشتم به انتقال استعاره و سخن‌پایانی می‌پردازد. به‌رغم فراوانی کاربرد نظریه لیکاف و جانسون در حوزه‌های مختلف علوم، کاربرد نشانه‌شناسی استعاره در عرصه سیاست و به‌ویژه تبلیغات انتخاباتی کمتر توجه شده است. با توجه به کمبود منابع فارسی در کاربست نظریه استعاره مفهومی در حوزه مطالعات انتخابات و رسانه این نوشتار دارای جنبه نوآورانه است.

^۱. Ling

۳. چارچوب نظری پژوهش

نظریه استعاره مفهومی^۱ یکی از مهم‌ترین دستاوردهای حوزه زبان‌شناختی تا به امروز است. امروزه، استعاره به‌طور گسترده توسط نمایندگان رشته‌های مختلف مورد مطالعه قرار گرفته است. یکی از دلایلی که استعاره موضوع تحقیقات مختلف یا بحث‌های علمی است این است که مردم به‌طور تصادفی یا هدفمند، از استعاره در زبان روزمره خود استفاده می‌کنند بعضی از آنها می‌خواهند استدلال‌های خود را با استعاره‌ها تقویت یا تزئین نمایند، درحالی‌که دیگران تلاش می‌کنند تا توجه مخاطبان بیشتری را جلب کنند (سرپنسکایت^۲، ۲۰۱۳: ۷). استعاره در لغت به معنای «عاریه خواستن لغتی به‌جای لغت دیگر» است؛ در استعاره، چه به‌عنوان صنعت ادبی چه به‌صورت ابزاری برای انتقال معنا یا ابزاری برای بیان، با عنصر تشبیه روبه‌رو هستیم. کار اصلی استعاره یافتن و بیان وجه تشابه دو موضوع است» (بصائری و خزائی، ۱۳۹۲: ۵۱). تاریخچه استعاره در معنای کلاسیک به مشهورترین فیلسوف یونان باستان ارسطو بازمی‌گردد. ارسطو نخستین کسی بود که تأکید کرد استعاره یک موضوع زبان‌شناسی است و تئوری مربوط به آن را ایجاد کرد به دنبال نظریه ارسطو، پذیرفته شده است که استعاره بر مبنای تقلید است و زمانی به وجود می‌آید که یک واژه یا جمله‌ای از لحاظ ویژگی‌هایی در دیگری مشاهده می‌شود. در دوران جدید تغییر در ادراک مفهوم استعاره نخستین بار در سال ۱۹۸۰ در کتاب «استعاره‌هایی که با آنها زندگی می‌کنیم»^۳، اثر جرج لیکاف^۴ و مارک جانسون^۵ ارائه شد، آنها به‌عنوان پیشگامان شناخت ویژگی‌های کاملاً جدیدی از استعاره و استفاده از آن نه‌تنها در ادبیات، بلکه در زبان شناخته می‌شوند (شوتوا و همکاران^۶، ۲۰۱۳: ۲).

زبان‌شناسان شناختی با استفاده از رشته‌های هم‌پیوند مانند روان‌شناسی در توضیح جنبه‌های مختلف ساختار شناختی و استفاده از زبان هستند. براین اساس در نگرش کلاسیک اعتقاد بر این بود که استعاره از ادبیات به زبان راه‌یافته است؛ اما در نگرش جدید استعاره از زبان به ادبیات یا حوزه‌های زبانی راه‌یافته است، زیرا به لحاظ منطقی نیز زبان مقدم بر ادبیات است و مصالح کار شاعر و ادیب زبان است، ادبیات فرزند و محصول زبان است

1. Conceptual Metaphor Theory (CMT)

2. erpenskait

3. Metaphors We Live By

4. George Lakoff

5. Mark Johnsen

6. Shutova & et.al

(ریموند^۱، ۱۹۹۷: ۱۰). لیکاف و جانسون فرض می‌کنند استعاره موضوع زبان نیست، بلکه موضوع فکر است (ترتیکاف^۲، بی‌تا: ۱). زبان از آن جهت که نظامی ارتباطی و مبتنی بر نظام مفاهیم ذهنی است با تفکر و کنش‌های ما در ارتباط است، پس منبع خوبی برای پیدا کردن شواهدی درباره کارکرد نظام شناختی ماست (لیکاف و جانسون^۳، ۱۹۸۰: ۳) و (اوان و گرین^۴، ۲۰۰۶: ۲۸۶). زبان‌شناسی شناختی در پی مطالعه، راه‌هایی است که از آن طریق نشان دهد چگونه ویژگی‌های زبانی نشان‌دهنده جنبه‌های گوناگون معرفت و شناخت است (گرتلی^۵، ۲۰۰۷: ۱۷). نظام مفهومی انسان در ذات خود استعاری است بنابراین نمی‌توان استعاره را بدون اینکه محتوای شناختی‌شان را از دست بدهند به عبارات تحت‌اللفظی ترجمه کرد. بنابراین، استعاره‌ها در دریافت ما از جهان اطرافمان نقش اساسی ایفاء می‌کنند در نتیجه بر نحوه تفکر و عمل ما کاملاً تأثیر می‌گذارد استعاره‌ها نه تنها بر اساس تجربیات فیزیکی و فرهنگی ما نگریسته می‌شوند، بلکه تجربیات و کنش‌های ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد (کریستال^۶، ۲۰۰۳: ۱۸۰).

مهم‌ترین و اساسی‌ترین موضوع در نظریه استعاره مفهومی «نگاشت^۷» است و منظور از آن تناظرهای نظام‌مند استعاری بین مفاهیمی است که ارتباطی نزدیک با یکدیگر دارند، برای مثال (نظام‌های سیاسی کشتی است) تمام تناظرهای موجود میان کشتی و نظام سیاسی را در برمی‌گیرد؛ یعنی مسیر کشتی متناظر است با حرکت تاریخی پیشرفت یک کشور، تلاطمات دریایی متناظر است با مشکلاتی که یک جامعه با آن مواجه می‌شود، مسافری کشتی متناظر با افراد جامعه، لیکاف در این ارتباط، با مطرح کردن نمونه‌هایی نظیر رابطه ما به آخر خط رسیده، ازدواج ما به صخره خورده است و ... چنین نتیجه می‌گیرد که تمام این ساخت‌ها از این الگوی مفهومی تبعیت می‌کنند که «عشق سفر است» و طی آن عاشق متناظر است با مسافر، موانع و خطرات موجود در راه متناظرند با موانعی که عاشق در راه رسیدن به معشوق باید پشت سر بگذارد و رابطه عاشقانه متناظر است با وسیله سفر. لیکاف این الگوی ثابت (عشق سفر است) را «اسم نگاشت» می‌نامد و «نگاشت» را مجموعه‌ای از تناظر هستی

1. Raymond

2. Tretjakova

3. Lakoff, & Johnson

4. Evans & Green

5. Goatly

6. Crystal

7. Mapping

شناختی بین دو طرف استعاره می‌داند، او بر این نکته تأکید دارد که اسم نگاشت را به هیچ‌وجه نباید با خود نگاشت یکی دانست از نظر لیکاف یک نوع تناظر هستی شناختی بین آنچه در حوزه عشق است با آنچه در حوزه سفر است، وجود دارد و چنین استعاره‌هایی تنها از طریق رسم یک نقشه از حوزه معنایی مبدأ^۱ (در اینجا سفر) به حوزه معنایی مقصد^۲ (در اینجا، عشق) درک می‌شوند (افرشی، حسامی، ۱۳۹۲: ۱۴۴). استعاره نگاشت‌هایی مفهومی هستند و جزئی از نظام مفهومی ذهن محسوب می‌شوند؛ استعاره‌ها تنها زبانی نیستند، بلکه در فرهنگ و آداب و رسوم نیز باز نمود پیدا می‌کنند (افراشی، ۱۳۹۶: ۴). استعاره‌ها می‌تواند ابزاری مناسب در جهت شناخت ایدئولوژی باشد. انتخاب استعاره‌های متفاوت در یک متن توسط کاربران زبان می‌تواند نشان‌دهنده ایدئولوژی غالب کاربران باشد و درعین حال ایدئولوژی‌های متفاوت جهت نهادینه کردن باورهای بنیادینشان می‌توانند دست به تولید استعاره‌های متفاوت بزنند و از الگوهای مفهومی خاص جهت پرورش و تولید عبارات زبانی استعاری یا همان زبان استعاری استفاده کنند (هالیدی، ۱۳۹۳: ۱۱۸).

در هر نظام فکری مجموعه‌ای از استعاره وجود دارند؛ این استعاره‌ها زمانی در خدمت یک ایدئولوژی قرار می‌گیرند. استعاره‌ها با آفرینش مدل تازه‌ای از واقعیت و جایگزینی آن با مدل‌های قبلی می‌توانند یک ایدئولوژی را به صورت ناخودآگاه وارد دستگاه شناختی فرد کند و حتی به شست‌وشوی مغزها بپردازند. در استعاره مفهومی عبارات به شکل نظام‌مندی درباره جنبه‌هایی از مباحثه بکار می‌رود. کاربرد این اصطلاحات تصادفی نیست.

درواقع نخستین مشخصه‌های استعاره‌های مفهومی، «نظام‌پذیری» آنهاست، یعنی وقتی استعاره‌ای را بکار می‌بریم در حقیقت یک نظام فکری را از عنصری به عنصر دیگر منتقل می‌سازیم. در اینجا است که عبارت زبانی بکار گرفته شده همگی در خدمت دستگاه ایدئولوژیک قرار می‌گیرد تا ایدئولوژی غالب به هژمونی دست یابد از این منظر، کار کلمات و عبارات، برانگیختن ذهن ما به برقراری ارتباطی است که در خلال آن، موضوعات، ویژگی‌ها و روابط میان دو حوزه منتقل می‌شود. ما عبارات زبان شناختی استعاری را برای مطالعه طبیعت مفاهیم استعاری و به دست آوردن فهم ماهیت استعاری فعالیت‌هایمان بکار می‌بریم. این ویژگی استعاره را می‌توان مشخصاً با عنوان سامان‌یافتگی بیان کرد. درواقع نخستین مشخصه‌های استعاره‌های مفهومی نظام‌پذیری آنهاست یعنی وقتی استعاره‌ای را به کار

1. Source Domain

2. Target Domain

می‌بریم، در حقیقت یک نظام فکری را از عنصری به عنصر دیگر منتقل می‌کنیم و این همان کارکرد اساسی استعاره است که در گذشته «انتقال^۱» نامیده می‌شد (هاشمی، ۱۳۸۹: ۱۲۶). براین اساس تعدادی از انواع سامان‌یافتگی‌های استعاری که کارکرد ایدئولوژیک دارند، بیان می‌کنیم.

مدل‌سازی^۲: فرایندی است که در طول آن مفاهیم انتزاعی را بر اساس مفاهیم ساده‌تر و عینی‌تر و برجسته‌سازی ویژگی‌های مشترک مفاهیم توضیح می‌دهند. با مدل‌سازی استعاری، شبکه‌ای از روابط میان استعاره‌های مفهومی پدید می‌آید تا مجموعه گزاره‌های یک ایدئولوژی را تبیین و به‌صورت مدل‌های ذهنی هر فرد عمل کند (شهری، ۱۳۹۰: ۶۳). باز مفهوم‌سازی یا دلالت ضمنی^۳: ما امکانات فراوانی را برای مقوله‌سازی مفاهیم داریم. ویژگی‌های خاصی به‌عنوان ویژگی‌های اصلی‌تر برای یک مفهوم انتخاب می‌کنیم و آن مفهوم را از منظر خاص می‌نگریم. مثلاً در حالت ضمنی ممکن است که یک کارگزار مشخص در عین حال مقوله یا نقش دیگری را بر عهده داشته باشد (شعیری، ۱۳۸۹: ۱۷۰).

مقوله‌سازی^۴: زبان روزمره منعکس‌کننده دقیقی از واقعیات عینی جهان خارج نیست، بلکه زبان روزمره خود به خلق واقعیات جدیدی دست می‌زند و این کار را از طریق مقوله‌سازی انجام می‌دهد. استعاره‌ها می‌توانند به برجسته‌سازی^۵، کمرنگ‌سازی و پنهان‌سازی ویژگی‌های مشخصی از یک مفهوم چشم‌انداز تازه‌ای از یک واقعیت به دست دهند (شهری، ۱۳۹۱: ۶۱).

عاطفی‌سازی نظرگاه^۶: دنیای عاطفی را باید زبانی دانست که نظام خاص خود را دارد و با فرض صحت این استدلال، دیگر نمی‌توان نظام عاطفی را در تقابل با نظام شناختی قرارداد (چندلر، ۱۳۸۷: ۱۴۴). در زبان طبیعی، عواطف از طریق واژه‌ها قابل شناسایی‌اند. این واژه‌ها، همان نشانه‌هایی هستند که به‌مرور زمان و در اثر استفاده زبانی تثبیت شده‌اند (شعیری، ۱۳۸۹: ۱۴۴). افراد از کارکرد عاطفی‌سازی استعاری استفاده می‌کنند تا با افزایش بار احساسی میزان باورپذیری عقایدشان را افزایش دهند.

---

1. Transition

2. Modeling and Explanation

3. Reconceptualization

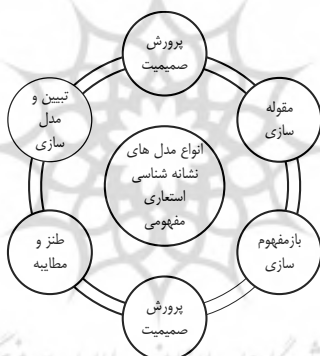
4. Categorization

5. Highlighting

6. Emotional Perspective

پرورش صمیمیت^۱: در یک دستگاه ایدئولوژیک افراد گروه از شبکه‌ای از استعاره‌ها استفاده می‌کنند تا به صمیمیت کمک کنند. چون درک مشترک براساس دانش مشترک افراد صورت می‌گیرد و به این دلیل، افراد یک گروه از یک آبشخور ایدئولوژیک مشترک استفاده می‌کنند چنین شبکه‌ای از استعاره‌ها باعث درک بهتر و صمیمیت اعضای گروه می‌گردد (شهری، ۱۳۹۱: ۵۲).

طنز آفرینی و مطایبه^۲: طنز بازتابی از فکر یا احساسی متضاد با فکر یا احساس گوینده یا نویسنده است یا در تضاد با واقعیت خارجی است. همچنین می‌توان گفت طنز مبتنی بر ناهمانندی و بی‌ربطی است (سجودی، ۱۳۸۸: ۲۰۲). طنز و مطایبه درواقع وسیله‌ای است برای انتقال بهتر مفاهیمی که قابلیت بیان مستقیم و آشکار آن وجود ندارد، علاوه بر حفظ گوینده آن از نظر مالی و جانی، مانع رنجش دیگران می‌گردد و نقش‌هایی چون تأثیرگذاری بر مخاطب، اصلاح امر و تنبیه و آگاهاندن او را بر عهده دارد.

شکل ۱. انواع سامان‌یافتگی استعاره مفهومی

۴. یافته‌های پژوهش

در مناظرات انتخاباتی ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ هر شش نماینده به سؤالات از قبل آماده‌شده با استفاده از شیوه قرعه‌کشی پاسخ دادند. هر مناظره به‌صورت جمعی (حضور هم‌زمان هر شش نامزد انتخاباتی نه به‌صورت دونفره) در زمینه پاسخ هر کاندیدای انتخاباتی به پرسش مطرح‌شده از سوی مجری مناظره و نقد پاسخ دیگر کاندیداها انجام گرفت. مناظره اول در

1. Creating Intimacy

2. Comic Creation

تاریخ ۸ اردیبهشت ۱۳۹۶ با موضوع اقتصادی، مناظره دوم در ۱۵ اردیبهشت با موضوع اجتماعی و مناظره سوم در تاریخ ۱۹ اردیبهشت با موضوع سیاسی برگزار شد. در این پژوهش نگارندگان با استفاده از تحلیل و بررسی متن نوشتاری مناظره‌ها و طبقه‌بندی آنها به تحلیل و مقایسه انواع استعاره‌های مفهومی نمایندگان پرداخته‌اند.

تبیین و مدل‌سازی: در این انتخابات نامزدهای انتخاباتی از مدل‌های استعاری متفاوتی در زمینه تبیین و مدل‌سازی استفاده کردند. حسن روحانی در زمینه تبیین استعاری برجام را در مرکز گفتمان خود می‌نشانند و بر اساس آن به سؤال‌های مجری پاسخ می‌گوید. رویکرد روحانی در این مدل استعاری تدافعی است وی با دفاع از عملکرد خود در عرصه سیاست خارجی با استفاده از واژه استعاری «اهرم» به مذاکرات برجام با گروه ۵+۱ می‌پردازد و آن را زمینه دستیابی ملت به حقوق خود و حل مسائل کشور می‌داند. وی آزادی فضای مجازی در دولت خود را از ابزار اصلی آزادی در جامعه می‌داند و مسائل مربوط به مؤسسه‌های مالی غیرمجاز را از موانع موجود در اصلاح مالی در نظام کشور دانسته است. جهانگیری از مدل استعاری متفاوتی سود می‌جوید و با رویکردی تهاجمی تر نگرش اصلاح‌طلبی را در منزلت اصلی گفتمان خویش می‌نشانند او با اشاره به واژه‌های استعاری مانند «برخورد گازانبری»، «بیماری مزمن»، «چکشی»، «خامی» سیاست داخلی و خارجی نامزدهای رقیب را تنش‌زا در عرصه خارجی و امنیتی و نظامی در عرصه داخلی می‌داند. از نظر وی فقدان برنامه جامع و درست در شعارهای انتخاباتی زمینه‌ساز مشکلات در عرصه سیاسی کشور است.

رئیس‌ی برخلاف دو رقیب اولیه مدل استعاری خود را بر پایه دفاع از اقشار تهیدست قرار داد و تلاش کرد بر اساس آنها کلام خویش را مفصل‌بندی کند. از این‌رو، اغلب در مناظره‌ها بر محور مسائل اقتصادی مانند هدفمندی یارانه‌ها، حاشیه‌نشینی، فساد اداری و فرار مالیاتی تأکید می‌ورزد و عملکرد ریاست جمهوری حسن روحانی را در این زمینه مورد انتقاد قرار می‌دهد. رئیس‌ی برنامه دولت آینده خود را عدالت اقتصادی می‌داند. قالیباف با رویکردی تهاجمی به شکاف اقتصادی در جامعه توجه نشان می‌دهد و با استعاره «پایتخت‌نشین» و «چهار درصدی‌ها» دولت روحانی را دولت حامی اقشار ثروتمند و بی‌توجه به مناطق و افراد محروم در جامعه می‌داند. در زمینه اقتصادی نیز قالیباف با اشاره به شکاف طبقاتی و موضوع هدفمندی یارانه‌ها نوک انتقاد خود را متوجه عملکرد دولت روحانی قرار می‌دهد.

جدول ۱. بازنمایی تبیینی استعاره مفهومی نمایندگان

اسم نگاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نگاشت متن مناظره
ریشه حاشیه‌نشینی به عوامل مختلف برمی‌گردد	مشکلات کلان شهرها	حاشیه‌نشینی و فقر	مشکل کلان شهرها در جایی فراتر از دولت قرار دارد
همه این راه‌ها مسدود شده بود	فیلتر شبکه‌های اجتماعی در دولت قیل	شبکه‌های مجازی و استفاده رقبا در انتخابات	برخورد با آزادی فضای مجازی در دوران قبل دولت روحانی
اهرم سیاست خارجی	مذاکرات برجام	سیاست خارجی دولت نهم	اهمیت مذاکرات هسته‌ای و برجام در روابط سیاسی و نظام
دستگاه آقای رئیسی	رئییسی	مؤسسات مالی غیرمجاز	رئییسی فراتر از یک شخص و یک دستگاه سیاسی است که در اقتصاد دخالت فراینده دارد
بستن در انتقاد	حوادث سال ۸۸	انزوای گروه‌ها و افراد بعد از سال ۸۸	بازگشت به اصلاح‌طلبی و آشتی ملی
برخورد گازانبری	حوادث کوی دانشگاه در سال ۷۸	محمدباقر قالیباف	سلطه گفتمان اقتدارگرایی قرار دارد
بیماری مزمن	اوضاع سیاست خارجی و اقتصاد کشور	برنامه انتخاباتی رئییسی و قالیباف	ریشه مشکلات در کشور در جایی فراتر از دولت قرار دارد.
خامی	سیاست خارجی دولت‌های نهم و دهم	رئییسی و قالیباف نماینده جناح اصولگرا	سایر نامزدها در عرصه سیاست خارجی دارای برنامه نیستند
چکشی	حوادث سال‌های ۸۸ و ۷۸	محمدباقر قالیباف	در عرصه سیاست‌گذاری داخلی و خارجی قالیباف موافق برخورد نظامی و تندروی است.
یک اقتصادی	اقتصاد کشور	رشد و توسعه کشور در دولت روحانی	شبیه‌سازی حل مشکلات اقتصادی با کیک هسته‌ای
جریان اصلاح‌طلب	حوادث سال ۸۸	انزوای سران اصلاح‌طلب	من نماینده جریان اصلاحات هستم
خانه خلوت	رانت‌خواری دستگاه‌های دولتی	مقررات اداری در دولت روحانی	دستگاه دولت فاسد است
اولین گام مسئله نوسازی و بهسازی نسبت به مسکن و خانه آنهاست	ارجاع به مسکن مهر	حل مسئله حاشیه‌نشینی در اقدامات دولت آینده رئییسی	فراموشی مسکن مهر توسط دولت روحانی
در این سنوات فاصله طبقاتی بیشتر شده است	هدفمندی یارانه‌ها	دولت روحانی	ناتوانی دولت در حل فاصله طبقاتی
بچه سفیدها	فرارهای مالیاتی در کشور	ناکارآمدی دولت روحانی	بخشی از دولت بچه‌سفیدان هستند
جیبشان خالی است	اوضاع اقتصادی کشور	افراد بیکار و بدون درآمد	دولت آینده رئییسی دولتی طرفدار افراد محروم و حامی عدالت است

ادامه جدول ۱. بازنمایی تبیینی استعاره مفهومی نمایندگان

اسم نکاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نکاشت متن مناظره
چرا یارانه‌ها افزایش پیدا نمی‌کند همپای تورم کشور	اقتشار آسیب‌پذیر	دولت روحانی	می‌توان یارانه را افزایش داد
پایتخت‌نشین	سفرهای استانی در دولت احمدی‌نژاد	دولت روحانی	دولت روحانی از مناطق و اقتشار محروم رسیدگی ندارد
۴ درصدی‌ها	حمایت از رانت‌خواران اقتصادی	دولت روحانی	طرفداری روحانی از افراد دارای رانت و ثروت در جامعه
شکاف طبقاتی	افزایش فاصله طبقاتی	دولت روحانی	دولت روحانی نتوانسته شکاف طبقاتی را بهبود دهد

قالیباف

بازمفهوم‌سازی: روحانی با استفاده از واژه «راه امید» حل مسائل اجتماعی را در انتخاب مجدد دولت خود می‌داند و با استعاره «بذر یأس» انتخاب نامزدهای رقیب را به منزله دور شدن از راه امید و نشاط در جامعه می‌داند. وی همچنین با اشاره به «املاک نجومی» و اگذاری زمین‌های شهرداری تهران از سوی محمدباقر قالیباف از مصادیق استفاده از رانت در شهرداری دانسته است.

جهانگیری با بازمفهوم‌سازی عرصه سیاست خارجی با واژه‌های استعاری «چهره دقیق ایران»، «عرصه متلاطم نظام بین‌الملل»، «پای مذاکره» سیاست خارجی را در گفتمان خود بسیار مورد تأکید قرار داده و عملکرد ایران در سیاست بین‌الملل را نیازمند دیپلماسی کارآمد و دقیق می‌داند که بر پایه گفت‌وگو و صلح با نظام بین‌الملل قرار دارد. وی در زمینه داخلی نیز خود را برکنار از رانت دانسته است و به اتهامات جناح رقیب به‌ویژه قالیباف و استعاره دولت چهاردرصدی پاسخ می‌دهد. او عملکرد دولت در عرصه اقتصادی را موفق و برداشته شدن تحریم‌های هسته را مصداق افزایش توسعه و نجات کشور از «ته دره» تورم و فشار اقتصادی که در دولت قبل به وجود آمد و نمایندگان رقیب که حامی آن گفتمان هستند، می‌داند.

بازمفهوم‌سازی استعاری در مناظره سید ابراهیم رئیسی انعکاسی است. به نحوی که با انتقاد به عملکرد سیاست خارجی حسن روحانی به بازمفهوم‌سازی استعارات خود می‌پردازد. براین اساس رئیسی با اشاره به برجام و اینکه طرف‌های مقابل به تعهدات خود پایبندی ندارند و همچنین دولت روحانی توانایی استفاده از مذاکرات را ندارد با عباراتی استعاری مانند «روح برجام و متن آن»، «نقد کردن چک» در این زمینه اشاره دارد وی همچنین اقدامات دولت در جریان مذاکره را از موضع ضعف در برابر گروه ۵+۱ می‌داند. بازمفهوم‌سازی در گفتمان انتخاباتی قالیباف نیز انعکاسی است. او از دقایق تبلیغاتی مؤثرتری سود می‌جوید و با تاسی از

نیش وال استریت تلاش می‌کند مفهوم چهار درصدی را ابداع کند. براین اساس نوک انتقاد قالیباف بر دولت و نهاد ریاست جمهوری و ارکان آن از جمله مدیران دولتی قراردادت که با عباراتی مانند «دولت قاجار»، «ویژه خوار»، «حقوق‌های نجومی» مورد اشاره قرار گرفت.

جدول ۲. بازنمایی استعاره مفهومی باز مفهوم‌سازی نمایندگان

اسم نگاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نگاشت متن مناظره
راه امید	انتخابات	دولت روحانی	پیروزی در انتخابات.
امید به آینده	انتخابات و پیروزی سال ۹۲ روحانی	دولت روحانی	پیروزی روحانی راه امید است.
پنر یاس	شعارها و اقدامات نامزدها	نامزدهای رقیب	موضع سلیبی کاندیداهای رقیب.
املاک نجومی	واگذاری زمین‌ها از سوی شهرداری تهران	قالیباف	قالیباف خود جزو چهار درصدی هاست.
عرصه ملاحظه نظام بین‌الملل	اقدامات شورای امنیت و غرب در نظام بین‌الملل و تحریم‌های ایران و اوضاع خاورمیانه	دولت روحانی	اوضاع جهانی مهیای یک ایران تندرو نیست.
چهره دقیق ایران	سیاست خارجی ایران در دولت روحانی	مذاکرات ایران در تنش‌زدایی در روابط بین‌الملل	پیروزی سایر نامزدهای انتخاباتی موجب مخدوش شدن چهره ایران در عرصه بین‌المللی است.
برخوردهای تند نظامی	حوادث کوی دانشگاه ۷۸	قالیباف	دستگاه سرکوب جناح رقیب.
پای مذاکره	مذاکرات برجام	امریکا و گروه ۵+۱	آشنی با جهان.
زندگی بنده از این کاغذ سفیدتر است	اختلاس‌ها و رانت‌های دولتی	جهانگیری	رد دیدگاه رقیب درباره گذشته سیاسی اقتصادی.
سفره مردم	تورم مهارکسیخته دولت قبل	دولت احمدی‌نژاد	با شعار سفره مردم رنگین نمی‌شود.
کیک اقتصادی	افزایش بهره‌مندی مردم از رفاه اقتصادی	دولت روحانی	دولت روحانی به دنبال توسعه اقتصادی بوده است
ته دره	توسعه اقتصادی کشور و تأثیرات تحریم‌های هسته‌ای قبل از برجام	نمایندگان جناح اصولگرا	اوضاع اقتصادی ناگوار کشور در دوران ریاست جمهوری احمدی‌نژاد.
افسر/میدان/نبرد/ شکست	اوضاع دولت روحانی در دوران مذاکره با گروه ۵+۱	دولت روحانی	شکست دولت روحانی در برابر گروه ۵+۱.
روح برجام	دولت روحانی	مذاکرات برجام	امریکا به تعهدات برجام پایبندی ندارد
چک / نقد کردن	دولت روحانی	مذاکرات برجام	دولت روحانی نمی‌تواند به مفاد مذاکرات برجام دست یابد.
میوه / چین / ثمره	دولت روحانی	مذاکرات برجام	مذاکرات برجام فایده‌ای در بهبود اوضاع کشور نداشته است.

ادامه جدول ۲. بازنمایی استعاره مفهومی باز مفهوم‌سازی نمایندگان

دولت روحانی به واگذاری امتیازات اقتصادی و رانت می‌پردازد.	دولت روحانی	شبهات تاریخی	دولت قاجار	قابلیاف
رویکرد دولت روحانی حمایت از افراد دارای رانت سیاسی و اقتصادی است و شبکه حامی پروری دارد.	سیاست اقتصادی روحانی	روحانی	ویژه خواری	
دولت روحانی حامی اقشار خاص است.	دولت روحانی	اشاره به اوضاع اقتصادی کشور	۴ درصدی‌ها	
مدیران دولتی در دولت روحانی دارای فساد اقتصادی هستند.	دولت روحانی	افشای حقوق نامتعارف مدیران در دولت روحانی	حقوق نجومی	

❖ دوره ۱۳، شماره ۳۹، بهار ۱۳۹۸

مقوله‌سازی: روحانی با حاشیه راندن گفتمان ایدئولوژیک اصول‌گرایان بر خوردهای امنیتی در عرصه‌های سیاست و فرهنگ را از ویژگی گفتمان رقیب دانست و با اشاره به آزادی‌های فرهنگی در عرصه سینما، رسانه و فضای مجازی از یک‌سو و برخورد با تهدیدهای امنیتی به برجسته ساختن دیدگاه خود پرداخت. او اقدامات دولت خود در عرصه سیاست خارجی را زمینه‌ساز رفع تحریم‌ها دانست که با استفاده از ابزار دیپلماسی که در مقابل دور زدن تحریم‌ها و فساد اقتصادی دولت قبل قرار گرفت. جهانگیری نیز با استفاده از حاشیه رانی جناح رقیب با اشاره به ناکارآمدی شعارهای سیاسی رقبا و غیرعملی بودن آنها با استعاره «شهردار سازه» به انتقاد از عملکرد ناکارآمد حوزه شهری در شهرداری تهران در دوران قابلیاف پرداخت. وی برخورد قابلیاف را در عرصه سیاسی خشن و در عرصه مدیریتی ناکارا دانست و در مقابل با برجسته‌سازی نقش اقتصادی خود با اشاره به اینکه از سوی مقام رهبری با عنوان «فرمانده اقتصاد مقاومتی» و «مدیر جهادی» معرفی شده است به دفاع از عملکرد اقتصادی با استفاده از واژه‌های ارزشی و انقلابی می‌پردازد.

استفاده از واژه‌های استعاری جهت‌ی مانند «بیشتر»، «کمتر»، «کاهش» که ریشه در بافت گفتمان فرهنگی و ایدئولوژیک و زبانی در هر جامعه دارد در گفتمان حاشیه‌سازی غیر، ابراهیم رئیسی بسیار تکرار شد. رئیسی دولت خود را دولت «کار و کرامت» نامید که دربرگیرنده دو وجه اخلاق در عرصه فرهنگ و اقتصاد است و نشان از مسائل اقتصادی و مفاسد آن در جامعه دارد. گفتمان رئیسی بر محور مسائل اقتصادی و حل مشکلات مردم و ناکارآمدی دولت روحانی قرار داشت. قابلیاف با اشاره به دوره ریاست شهرداری تهران سعی در معرفی موفقیت و کارایی خود دارد و به برقراری عدالت اجتماعی و توزیع امکانات با استعاره «شمال و جنوب» اشاره

دارد. قالبیاف با نامیدن دولت خود به نام «دولت مردم» در مقابل «دولت چهار درصدی» به برجسته‌سازی خود در مقابل دیگر نمایندگان به‌عنوان غیر پرداخته است.

جدول ۳. بازنمایی استعاره مفهومی مقوله سازی نمایندگان

اسم نگاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نگاشت متن استعاره
روحانی	سیاست خارجی روحانی در زمینه اقتصادی به‌جای دور	دولت روحانی	فروش مجدد نفت ایران که در دوران تحریم در بازار جهانی کاهش پیدا کرده بود.
	حوادث سال ۸۸	میرحسین موسوی و کروبی	برخوردهای امنیتی و سیاسی در رابطه با مشکلات کشور.
	فساد نفتی	دولت نهم و دهم	تحریم ایران به‌وسیله شورای امنیت و مشکلات آن و فسادهای نفتی.
	برجام و جلب سرمایه خارجی	کشورهای اروپایی و غربی	تحریم‌های گذشته.
جهانگیری	حوادث سال ۸۸ و دولت احمدی‌نژاد	قالیباف و رئیسی	جریان اصولگرا با شعارهای دروغ به دنبال کسب رأی سیاسی است.
	محمدباقر قالیباف	حوادث سال ۷۸	مشی اقتدارگرایی رقیب.
	محمدباقر قالیباف	مشکلات شهر تهران	سوء مدیریت قالیباف.
	سابقه سیاسی و مدیریتی جهانگیری	جهانگیری	تجربه سیاسی و اقتصادی جهانگیری از نامزدهای رقیب بیشتر و مورد تأیید رهبر و همگام با ارزش‌های نظام است.
	شعارهای انتخاباتی دولت مردم قالیباف و کار و کرامت رئیسی	رئیسی و قالیباف	شماره‌های انتخاباتی نامزدهای رقیب فاقد برنامه مدون و عملی است.
	دوران دولت نهم و دهم و قطعنامه‌های شورای امنیت ضد ایران	دولت نهم و دهم	سیاست‌های دولت گذشته که نمایندگان رقیب از آنها هستند، ناکارآمد بوده است.
	اطمینان و انتخاب مقام رهبری در زمینه اقتصادی	جهانگیری	جهانگیری در زمینه اقتصادی دارای برنامه مدون است.
	حوادث سال ۷۸	محمدباقر قالیباف	انتخاب قالیباف منجر به برخورد تند نظامی می‌شود.
رئیسی	تورم و برنامه اقتصادی یارانه اقشار	دولت روحانی	سیاست‌های اقتصادی روحانی موفق نبوده است.
	دولت روحانی	برنامه‌های اقتصادی دولت اول روحانی	دولت روحانی در زمینه عدالت اقتصادی موفق نبوده است.
	دولت رئیسی	برنامه عدالت اقتصادی	دولت رئیسی به عدالت اجتماعی توجه خواهد کرد.

ادامهٔ جدول ۳. بازنمایی استعاره مفهومی مقوله سازی نمایندگان

دولت مردم	شعار انتخاباتی قالیباف	دولت آینده قالیباف	قالیباف برخلاف دولت روحانی به همه اقشار جامعه توجه دارد.
فاصله جنوب شمال را کیم کیم	دولت آینده قالیباف	برقراری عدالت اقتصادی	برنامه قالیباف برقراری عدالت اقتصادی در جامعه است.
نگاه مدیریتی	جهانگیری و روحانی	انتقاد روحانی از سخنان قالیباف بین سخنان قالیباف	دولت روحانی با حلقه باران و حامیان سایر افراد و جریان‌ها و منتقدانشان و مردم را نادیده می‌گیرد.
سودش برای ۴ درصدی است	برجام و تعهدات آن	دولت روحانی و حامیانش	سود و مزایای اقتصادی برجام به نفع افراد خاص و واردکنندگان کالا است.

عاطفی سازی نظرگاه: روحانی به استفاده نامزد رقیب یعنی آقای رئیسی از امکانات دولتی برای تبلیغات انتخاباتی و نیز استفاده از جایگاه ریاست تولیت آستان قدس رضوی، مخاطبان را با استفاده از شعائر مذهبی مانند «امام رضا»، «نبات و پارچه سبز» تحت تأثیر قرار داده و سعی در استفاده از باورهای مذهبی و اعتقادی برای خودنمایی مثبت و دیگر نمایی منفی رقیب دارد. از سوی دیگر روحانی با استفاده از واژه «عهد» و «صداقت»، که در متون دینی و ارزشی دارای بار مثبت است و نیز جملات پرسشی از رقیب سعی در پاسخ به انتقادات آنها از عملکرد خود داشته است. جهانگیری با اشاره به دوران تحریم و با انتقاد به سخنان قالیباف به همدردی با مردم در دوران تحریم و قبل از معاهده برجام در رابطه با تأمین اقلام ضروری پرداخته است و با یادآوری حافظه تاریخی ایران و حمله اقوام و قبایل بر ضد ایران فضای نظام بین‌الملل کنونی را همانند سایر دوران تاریخی در ایران حساس و تنش‌زا می‌داند که حل آن نیازمند گفت‌وگو با نظام بین‌الملل است.

رئییسی با استفاده از استعاره تشخیصی «مظلومیت جمهوری اسلامی» تبدیل شدن دولت‌های قبل به گروه مخالف را همواره از مسائل نظام می‌داند. وی خود را نماینده حامی و همراه طبقات محروم در جامعه می‌داند و با اشاره به جمله تاریخی «خدا آزاد کرد» (فتح خرمشهر در سوم خرداد) امام خمینی^(ره) آزادی‌های مدنی را از سیاست‌های خود که مطابق با اصول نظام اسلامی است معرفی کرد. قالیباف در زمینه عاطفی سازی نظرگاه بر دو محور اقتصادی و توجه به مشکلات اقشار کم‌درآمد در جامعه از یک‌سو و نیز پاسخ به انتقادات جهانگیری که راهبرد و خط‌مشی سیاسی قالیباف را نظامی و سخت دانست از سوی دیگر پرداخت و با مرور خاطره تاریخی جنگ هشت‌ساله خود را قدردان صلح به دلیل حضور در جنگ و مصائب آن و از دست دادن دوستانشان می‌داند.

جدول ۴. بازنمایی استعاره مفهومی عاطفی سازی نمایندگان

اسم نگاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نگاشت متن استعاره
روحانی	ما عهد بستیم / عهد من با شما راست‌گویی و صداقت	ریاست جمهوری روحانی و اقدامات	من به شعارها وفادارم.
	اگر نیات و پارچه سبز می‌خواهید برای روستاها بفرستید جلوی آن را بگیرید	استفاده از امکانات دولتی و حامیان سیاسی در تبلیغات انتخاباتی	استفاده از شعارهای پوپولیستی در جلب آرا.
	امام رضا را برای مردم بگذارید	شعارها و تبلیغات انتخاباتی	سوءاستفاده از امام رضا و شعارهای مذهبی در انتخابات.
	دولت هیچ کار مفیدی نکرده؟	اقدامات دولت در سیاست خارجی و داخلی	نامزدهای رقیب درصد تخریب و نادیده گرفتن تلاش‌های دولت هستند.
جهانگیری	فرهنگ غنی ما قدرت‌های مهاجم مثل اسکندر را نابود کند	ارجاع به تاریخ ایران و حمله بیگانگان	خطامشی جهانگیری مبتنی بر گفت‌وگو با اقوام و ملل و حفظ صلح در نظام بین‌الملل.
	مردم گیر کرده بودند	سال‌های ریاست جمهوری احمدی‌نژاد و تحریم‌های شورای امنیت	دولت‌های گذشته به اوضاع مردم در زمینه رفاهی و اقتصادی بی‌اهمیت بود.
	باید به تداوم راه بیندیشیم	دولت ۴ ساله روحانی	انتخاب دولت روحانی ادامه دادن مسیر توسعه است.
رئیس‌ی	شما زبان را برای کردها آزاد کردید؟ خدا آزاد کرد	اشاره به آزادی و جمله تاریخی امام خرمشهر را خدا آزاد کرد	رئیس‌ی به آزادی‌های مدنی توجه دارد.
	من از کف بازار می‌گویم	اوضاع بیکاری و تورم کشور	رئیس‌ی حامی اقشار محروم و پایین جامعه است.
	دیپلماسی عزتمندانه	دولت رئیس‌ی	سیاست خارجی عزتمندانه نبوده است.
قالیباف	مظلومیت نظام جمهوری اسلامی	روسای جمهوری اسلامی	عملکرد دولت‌های قبل در رابطه با نظام مورد تأیید نیست.
	قدردان صلح هستیم	دوران دفاع مقدس	سیاست خارجی قالیباف و عملکرد او تدروری و جنگ‌طلبی نیست.
	من درد مردم می‌گویم	اشاره به اوضاع اقتصادی	قالیباف به تمام اقشار جامعه توجه دارد.

پروزش صمیمیت: در این انتخابات روحانی با اشاره به استعاره «راه امید» با استفاده از واژگان «وسط راهیم» به همدلی با مردم و حامیان خود می‌پردازد و با انتقاد از قالیباف و شعار «چهار درصدی» خود را رئیس‌جمهور تمام مردم می‌داند. روحانی رقیبان اصولگرایی خود را ادامه جریان سیاسی و اقتصادی و فرهنگی دولت احمدی‌نژاد می‌داند. جهانگیری با اشاره به جریان اصلاحات و حاشیه‌نشینی بزرگان نظام با اقدامات جریان اصولگرا، آن را ریشه‌دار می‌داند که در جریان حوادث

مانند سال ۸۸ دوباره در عرصه میدان سیاسی وارد شده است و با استفاده از استعاره «مقاومت» این عرصه را مانند صحنه نبرد دانسته است و بین خود و حامیان اصلاح‌طلب بر اساس گفتمان اصلاحات یکپارچگی ایجاد کرده است و با اشاره به فرهنگ برخورد اصولگرایان را ضربتی می‌داند. رئیسی با اشاره به همدردی با مردم از وضعیت اقتصادی در پرورش صمیمی‌سازی استفاده کرد. وی در پاسخ به شعارهای انتخاباتی خود در رابطه با برنامه‌های دولت موردنظر خود با استعاره «در کار ما محرمانگی نیست» خود را همراه با مردم و با صداقت می‌داند؛ در زمینه پاسخ به انتقادات رقبا به آزادی مدنی نیز توجه دارد. قالیباف با اشاره به اوضاع اقتصادی دولت روحانی را همچنان دارای فساد اقتصادی دانسته است و خود را حامی مردم می‌داند که با عدم اقدامات ساختاری مردم دچار مشکلات بیشتر شده‌اند. وی همچنین در عرصه سیاست خارجی با دفاع از دیپلماسی قدرت آن را لازمه موفقیت در پیشبرد اهداف در نظام بین‌الملل می‌داند.

جدول ۵. بازنمایی استعاره مفهومی پرورش صمیمیت نمایندگان

اسم نگاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نگاشت متن استعاره
روحانی	امام فرمود همه با هم تقسیم‌بندی ببخود نکنیم	بازگشت به شعارهای انقلابی	دولت روحانی، دولت همه مردم است نه افراد ثروتمند جامعه و حامی پروری.
	وسط راهیم	سیاست‌های دولت روحانی	انتخابات آینده ادامه فعالیت‌های دولت است.
	عزت مردم زیر پا گذاشته شد	قطعه‌نامه‌های شورای امنیت	انتخاب نمایندگان رقیب در انتخابات بازگشت به تحریم‌ها است.
جهانگیری	به مردم وعده و وعید می‌دادند	اشاره به دوران قبل از برجام	با شعار نمی‌شود به اوضاع اقتصادی و سیاسی جامعه سامان داد.
	چرخ فرهنگ با برخورد چکشی اداره نمی‌شود	عدم توجه به فرهنگ در دولت‌های اصولگرا	در دولت‌های قبل عرصه فرهنگ امنیتی و حاشیه رانده شده است.
	ایستادیم و هزینه را پرداختیم	توافق هسته‌ای و ایجاد برجام	مخالفت جناح رقیب در برجام
	بعضی‌ها چه کرده‌اند با یک جریان ریشه‌دار؟	حوادث سال ۸۸	حوادث و جریان‌های حامیان قدرت متجر به حاشیه راندن و بدنام شدن اصلاح‌طلبان شد.
	همه را خانه نشین کردند	حوادث انتخابات سال ۸۸	دولت نهم و دهم با اقتدارگرایی جریان اصلاحات را کنار گذاشت.
	برخورد امنیتی ایرانیان را پُرمرد می‌کند	حوادث سال‌های ۸۸ و ۷۸	خطمشی سایر کاندیداها ضربتی بوده است.

ادامه جدول ۵. بازنمایی استعاره مفهومی پرورش صمیمیت نمایندگان

اسم نگاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نگاشت متن استعاره
رئییی	برنامه دولت آینده رئییی	رئییی	رئییی با مردم صداقت دارد.
	تورم و رکود اقتصادی	دولت روحانی	در دولت روحانی شرایط اقتصادی مردم بدتر شده است.
	دیدار رئییی با مردم	سفرهای انتخاباتی رئییی	رئییی به اقرار محروم جامعه توجه دارد.
قالیباف	دیپلماسی و مناسبات قدرت در نظام بین‌الملل	قدرت‌های خارجی	دیپلماسی قالیباف دیپلماسی قدرت است.
	دولت روحانی	رشد و عدم رشد اقتصادی و فساد اقتصادی	حامیان و اطرافیان روحانی دارای فساد اقتصادی هستند و قالیباف حامی مردم محروم است.
	تورم	دولت روحانی	دولت روحانی از جیب مردم هزینه می‌کند.
	دست‌به‌جیب و سفره مردم پرند		

طنز آفرینی و کنایه: روحانی در پاسخ به انتقادهای جناح رقیب سخنان قالیباف را در مورد برنامه‌های دولت قبل خود کذب می‌داند و با اشاره به شعارهای قالیباف آن را تقلید نادرست از شعار وال‌استریت می‌داند و با اشاره به مفاهیم استعاری مانند «مردانگی» و «لوله کردن» برخورد قالیباف را در حوادث سال ۷۸ و برخورد با دانشجویان نظامی و تند می‌داند و با اشاره به جناح اصولگرا و آقای رئییی و دستگاه قضا برخوردهای آنها با دولت قبل خود را خصمانه می‌داند که درصد کارشکنی در جریان مذاکرات و اقدامات دولت روحانی بوده‌اند. جهانگیری با اشاره به تندروری‌های گروه رقیب در اقداماتی مانند حمله به سفارت عربستان و جنگ‌افروزی و تندروری در نظام بین‌الملل و منطقه‌ای به انتقاد از سیاست خارجی و شعارهای رقیب می‌پردازد و با اشاره به اقدامات داخلی اصولگرایان آنها را با استفاده از استعاره «رودررو قرار دادن»، بیان می‌کنند و اشاره دارد که رقبای حامیان همان گفتمان دولت نهم و دهم هستند که با شعارهای جدید در عرصه انتخابات وارد شده‌اند. رئییی با اشاره به شعار عدالت که از شعارهای اصلی نظام انقلابی می‌داند و با استعاره «کوخ‌نشینی و کاخ‌نشینی» جلوگیری از برخورداری افراد خاص به منابع و امکانات مالی و دولتی را از اهداف خود دانسته و تمام کوشش حل مشکلات بیکاری و مسکن و کار جوانان است و در مناظره و عرصه تبلیغاتی جناح رقیب را به تخریب و ایجاد هراس در مردم علیه برنامه‌های خودش متهم می‌کند. قالیباف با اشاره به جمله کنایی «هر چه بگنند نمکش می‌زند وای به روزی که بگنند نمک» دولت روحانی را دارای فساد ساختاری و پایه‌ای می‌داند که از رأس آن وجود دارد و در مقابل شعار تدبیر و امید با واژه «بی‌تدبیری» بیان می‌کند سیاست‌گذاری روحانی

دارای عقلانیت و کارایی نبوده است. مبارزه با مفسدان اقتصادی یا همان «زالوصفتان» قالیباف مهم‌ترین شعار استعاری او است.

جدول ۶. بازنمایی استعاره مفهومی طنز و مطایبه نمایندگان

❖ دوره ۱۳، شماره ۳۹، بهار ۱۳۹۸

اسم نگاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نگاشت متن استعاره
روحانی	اشاره به سخنان قالیباف در مناظره در مورد وعده صد روزه رئیس‌جمهور	قالیباف	سخنان قالیباف در مورد دولت روحانی کذب است
	حوادث کوی دانشگاه و تصمیم‌گیری در شورای عالی امنیت ملی	روحانی	حمایت روحانی از دانشجویان و مقابله با برخورد تند قالیباف با حوادث سال ۷۸
	حوادث سال ۷۸ کوی دانشگاه	قالیباف	برخورد تند نظامی قالیباف با دانشجویان و آزادی‌های سیاسی
	شعار چهار درصد و ۹۶ درصد قالیباف	قالیباف	شعار قالیباف تکرار شعار وال استریت و جنبش ۹۹ درصدی امریکا است
	دوران مذاکرات برجام	اصولگرایان و حامیان امنیتی مانند قالیباف و رئیسی	در مذاکرات برجام عده‌ای به دنبال کارشکنی بودند
	دولت نهم و دهم و شعار عدالت و ساده زیستی	جناح اصولگرایان	شعارها و ظاهر انتخاباتی در عرصه عمل کذب است
جهانگیری	قدرت دستگاه قضایی	رئیسی	قدرت اصلی در دست شماسست و نه دولت
	حمله‌کنندگان به سفارت عربستان	قالیباف و رئیسی	نامزدهای رقیب و حامیان آنها تندرو هستند
	حادثه سفارت و گروه کرد میهن و هیات‌الرض	قالیباف	حمایت انتخاباتی گروه‌های تندرو از قالیباف در سال ۱۳۹۲
	کاندیداهای جدید	قالیباف و رئیسی	شعارهای و برنامه‌های جناح رقیب همان برنامه‌های دولت احمدی‌نژاد و اصولگرایی است
	سیاست خارجی دولت نهم و دهم	قالیباف و رئیسی	عدم توانایی جناح رقیب به تعامل و تنش‌زدایی در منطقه و بین‌الملل
	حوادث انتخابات ریاست جمهوری سال ۸۸	جناح اصولگرا ۸۸	نامزدهای رقیب و جناح حامی آنها باعث شکاف سیاسی در جامعه شد
	به حاشیه رفتن و حصر خانگی موسوی، کروبی و رفسنجانی به‌عنوان حامیان اصلاحات	اصولگرایان	حاشیه رفتن بزرگان نظام بعد از انتخابات سال ۸۸ شد
	افشای حقوق نامتعارف مدیران دولتی	قالیباف و رئیسی	دولت روحانی در رفع مشکلات حامی منافع مردم است

ادامهٔ جدول ۶. بازنمایی استعاره مفهومی طنز و مطایبه نمایندگان

اسم نگاشت	حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نگاشت متن استعاره
جهانگیری	توان حل مشکلات در شهر تهران در رابطه با آلودگی، ترافیک و زباله	قالیباف	ناکارآمدی مدیریت شهری قالیباف در تهران
	اقدامات شهرداری تهران در برج میلاد در دوران تحریم	قالیباف	قالیباف در دوران تحریم و سختی مردم در ارتباط حامیان خصوصی بوده است.
	بی‌عدالتی و فساد اداری	دولت‌های قبل از روحانی	در دولت روحانی مبارزه با فساد اقتصادی وجود داشت و فساد در دولت اصولگرایان بیشتر بوده است
رئیزی	فساد اداری و نظارت	برخورد نظارتی رئیسی در دولت آینده	رئیزی با هرگونه فساد مبارزه می‌کند
	فساد اداری و منابع اقتصادی در منابع مالی	برنامه آینده رئیسی	عدالت اجتماعی و مبارزه با فساد در برنامه رئیسی
	در برابر دشمن	برجام و مذاکرات هسته‌ای	روحانی در سیاست خارجی برخوردی از موضع ضعف داشته است
	رئیزی و برنامه آینده او	شعارهای انقلاب امام خمینی	هدف رئیسی طرفداری از عدالت اجتماعی
	کار، بیکاری و مسکن جوانان	برنامه رئیسی	شعار رئیسی در نشاط جوانان سال یک‌میلیون شغل و ازدواج و کار
	تخریب و فضای انتخاباتی	جناح اصلاحات	رقیب مردم را از ما می‌ترساند
	مفسدان اقتصاد	دولت روحانی	مفسدان اقتصادی که با استفاده از فرصت‌ها سایر مردم را از عدالت محروم می‌سازند
قالیباف	سفرهای استانی دوران احمدی‌نژاد	دولت روحانی	دولت روحانی تنها به مرکز توجه دارد نه استان‌های دور و محروم
	دولت روحانی	فساد اداری ساختاری در ایران	دولت روحانی خود به‌جای مبارزه با فساد، در فساد درگیر است
	جهانگیری	نامزد شدن معاون رئیس‌جمهور در انتخابات	جهانگیری کاندیدای یدک است
	دولت امید و تدبیر	دولت روحانی	سیاست‌های دولت روحانی عقلانی و درست نبوده است
دولت روحانی	مشکلات اداری و ساختاری	در عرصه اقتصاد تنها افراد خاصی از رانت و مزایای اقتصادی استفاده می‌کنند	هزار مسیر را جلوی شما می‌گذارند

۵- جمع‌بندی مقایسه‌ای مناظرات ریاست جمهوری دوازدهم

در انتخابات ریاست جمهوری دوازدهم، نامزدهای انتخاباتی به دفاع از مواضع انتخاباتی خود و حاشیه راندن گفتمان رقیب پرداخته‌اند. در جریان این انتخابات نامزدها بیش از هر چیز به انتقاد از عملکرد اجرایی و سوابق مدیریتی یکدیگر پرداختند. حسن روحانی با انتقاد از عملکرد قوه قضائیه به‌ویژه در زمینه فساد اداری و قاچاق، قالیباف با انتقاد از عملکرد روحانی به‌عنوان دولت چهار درصدی و جدا از مردم و ابراهیم رئیسی نیز با انتقاد از برنامه و عملکرد دولت یازدهم روحانی و جهانگیری به انتقاد از مشی سیاسی داخلی و خارجی قالیباف و رئیسی به‌عنوان دولت اصولگرا پرداخت. آنچه در جریان این انتخابات مورد توجه قرار گرفت حمایت رئیسی و قالیباف از مباحث توسعه و توجه بیشتر به اقتصاد در زمینه سیاست خارجی و دیپلماسی و سیاست داخلی یعنی اشتغال و ازدواج جوانان است آنها ریشه بسیاری از مشکلات را تورم، ناکارآمدی دولت و عدم افزایش یارانه‌ها می‌دانستند. در جناح مقابل حسن روحانی با تأکید بر اولویت اقتصاد در کنار آزادی‌های مدنی مانند آزادی فضای مجازی، آزادی بیان در عرصه داخلی و دفاع از عملکرد خود در رفع تحریم‌ها در عرصه سیاست خارجی پرداخت. اسحاق جهانگیری نیز که خود را به‌عنوان فردی برآمده از جریان اصلاحات می‌دانست به دفاع از عملکرد خود در دولت یازدهم و تأکید بر آزادی سیاسی و نقش برجام در توسعه اقتصادی کشور پرداخته است و با تأکید بر به حاشیه راندن اصلاح‌طلبان در انتخابات ۸۸، نمایندگان حاضر را ادامه همان جریان اصولگرایی سال ۸۸ می‌داند.

جدول ۷. جمع‌بندی و مقایسه گفتمان ایدئولوژیک کاندیداهای انتخابات

نماینده	تحلیل عملکرد و برنامه انتخاباتی بر اساس نظریه استعاره مفهومی
روحانی	تأکید بر انتخاب دوباره دولت خود، تأکید بر عملکرد موفق سیاست خارجی و حل مشکلات اقتصادی کشور با برجام و رفع تحریم‌ها، انتقاد از عملکرد رقبا در زمینه آزادی‌های مدنی و سیاسی و رسانه‌ای، تأکید بر مردمی بودن دولت و انتخاب مردم، انتقاد از برخورداری جناح رقیب از رانت‌های اقتصادی و سیاسی در عرصه تبلیغات، انتقاد در زمینه برخورد ضد اخلاقی جناح رقیب
جهانگیری	تأکید بر حل مشکلات کشور با سیاست خارجی تنش‌زا و ضد تهاجمی در نظام بین‌الملل، انتقاد از شعارهای سیاسی به‌ویژه برنامه‌های سیاست خارجی جناح رقیب، تأکید بر حل مشکلات اقتصادی کشور با رفع تحریم و برجام
رئیسی	دفاع از اقشار تهیدست، حاشیه‌نشین و ایجاد عدالت اقتصادی، حل مشکلات اقتصادی کشور و هدفمندی یارانه‌ها، تأکید بر شعارهای انقلابی و ارزشی در سیاست خارجی، انتقاد از عملکرد دولت روحانی، انتقاد از جناح رقیب در زمینه هراس افکنی در انتخابات و معرفی چهره انتخاباتی وی
قالیباف	انتقاد از دولت به‌عنوان حامی اقشار مرفه و مفسدان اقتصادی، تأکید بر شکاف دولت و مردم، انتقاد به کاندیداهای رقیب در زمینه معرفی چهره وی به‌عنوان یک شخصیت ضد دموکراتیک در عرصه داخلی

۶. بحث و نتیجه‌گیری

ما در این مقاله نشان دادیم که نامزدهای انتخاباتی بیش از آن که با زبان شفاف با مردم سخن بگویند با کلامی استعاری از یکدیگر انتقاد می‌کنند و سوبه‌های پنهان ایدئولوژیک یکدیگر را برملا می‌سازند. هر چهار کاندیدا در اصل از کارکرد پنهان‌سازی ایدئولوژیک برای نشان دادن افراد در منزلت جناح اصلی حاکم در کشور استفاده می‌کند. نقد آنان به افراد فراتر از کاندیدای رقیب است و به نحو بارزی همه گفتمان‌های رقیب را در برمی‌گیرد. بنابراین، مناظرات انتخاباتی قبل از آن که منازعه افراد باشد از منازعه بسیار قدرتمندی رونمایی می‌کند که در عرصه سیاسی ایران میان دو گفتمان اصلی حضور دارند. تحلیل استعاری مناظره‌ها نشان می‌دهد که دعوای سیاست در ایران برخلاف آنچه در افواه شنیده می‌شود جنگ بر سر قدرت نیست؛ بلکه فراتر از آن گفتمان‌ها با یکدیگر درگیر و در حال تخاصم هستند. مناظرات انتخاباتی سال ۱۳۹۶ بیش از پیش از این تخاصم پرده برداشت و نشان داد که عرصه انتخابات کاملاً جدی و بر سر تصاحب منزلت اجتماعی است. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که این منازعه با توجه به استعاره‌های مفهومی ایجادشده در مرحله سرنوشت‌سازی قرار گرفته است و پیش‌بینی می‌شود در مواضع جناح‌های سیاسی و ادراک شناختی مردم در انتخابات آینده نیز بروز و ظهور خواهد داشت.

این مقاله با نشان دادن اهمیت استعاره‌ها، در انتخابات سیاسی در دنیای امروز (با توجه به دوره‌ای بودن انتخابات) و حتی استفاده از آن در قالب مراکز افکار سنجی مخاطبان بعد و قبل از مناظرات تلویزیونی، درک فضای انتخاباتی، تحلیل و پیش‌بینی نتایج انتخاباتی و چرایی و چگونگی انتخاب مخاطبان و پیامدهای آن در دوران بعد از انتخابات موردتوجه قرار گیرد. استفاده از استعاره‌ها در بیان بحران‌های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی جامعه از سوی رسانه و جلب همسویی و همکاری مردم در حل این چالش‌ها و ارائه نظرات کارشناسانه بر اساس فهم عمومی جامعه و جهت‌دهی به افکار عمومی می‌تواند موردتوجه باشد. از سوی دیگر زمینه‌های پژوهشی و آماده‌سازی متون نیز به‌ویژه در بخش ترجمه و پژوهش رسانه‌ای باید فهم استعاری زبان مبدأ موردتوجه باشد. بنابراین بااهمیت نظام تحلیل استعاری در ادراک شناختی افراد توجه آن به‌ویژه در رسانه دارای اهمیت است.

منابع و مأخذ

- اطهری، سیدحسین (۱۳۹۰). «استلزامات و مفروضات شناختی - اجتماعی مناظره و استدلال در رادیو و تلویزیون». **پژوهش‌های ارتباطی**، شماره ۲: ۳۴-۹.
- افراشی، آزیتا و تورج حسامی (۱۳۹۲). «تحلیل استعاره‌های مفهومی در یک طبقه‌بندی جدید با تکیه بر نمونه‌هایی از زبان‌های فارسی و اسپانیایی». **پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی**، شماره ۵: ۱۶۵-۱۴۱.
- افراشی، آزیتا (۱۳۹۷). **استعاره و شناخت**، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- بصایری، سلمان و محمد خزائی (۱۳۹۲). «جلوه‌های استعاره در نظام نشانه‌ای دیداری پوسترهای عاشورایی». **فصلنامه نقد ادبی**، شماره ۲۲: ۶۵-۴۹.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۹). «نشانه‌شناسی، نظریه و روش». **پژوهشنامه علوم سیاسی**، شماره ۴: ۳۹-۷.
- چندرلز، دانیل (۱۳۸۷). **مبانی نشانه‌شناسی**، ترجمه مهدی پارسا، تهران: انتشارات سوره مهر.
- حسینی فر عبدالرحمن و الهه ابوالحسنی (۱۳۹۰). «بررسی نقش تلویزیون در حوزه نقد و شیوه مناظره». **مطالعات میان‌رشته‌ای در رسانه و فرهنگ**، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، شماره ۲: ۴۷-۲۱.
- سجودی، فرزانه (۱۳۸۸). **نشانه‌شناسی: نظریه و عمل (مجموعه مقالات)** مجموعه نشانه‌شناسی و زبان‌شناسی ۴، تهران: نشر علم.
- صفوی، کوروش (۱۳۹۶). **استعاره**، تهران: انتشارات علم.
- شهری، بهمن (۱۳۹۰). **بررسی رابطه میان ایدئولوژی و استعاره با رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- شهری، بهمن (۱۳۹۱). «پیوند استعاره و ایدئولوژی»، **فصلنامه علمی و پژوهشی نقد ادبی**، شماره ۱۹: ۷۱-۵۹.
- فرامرزی، محسن (۱۳۹۰). «مطالعه تطبیقی با رویکرد نشانه‌شناسی آگهی‌های بازرگانی تلویزیونی ایران و شبکه‌های ماهواره‌ای»، **فصلنامه مطالعات رسانه‌ای**، شماره ۱۲: ۱۱۸-۹۳.
- لیکاف، جرج و مارک جانسون (۱۳۹۴). **استعاره‌هایی که با آن زندگی می‌کنیم**، ترجمه‌هاجر آقا ابراهیمی، تهران: نشر علم.
- میره بیگی، سیدوحید و مهشید طالبی صومعه‌سرای (۱۳۹۳). «بررسی نشانه شناختی اولین فیلم انتخاباتی ریاست جمهوری حسن روحانی»، **دو فصلنامه مطالعات انتخابات**، شماره ۹: ۲۹-۵.
- هاشمی، زهره (۱۳۸۹). «نظریه استعاره مفهومی از دیدگاه لیکاف و جانسون»، **فصلنامه ادب پژوهی**، شماره ۱۲: ۱۱۹-۱۴۰.

Brato silva (2014). Metaphors in Political Discourse from a Cross-Cultural Perspective, *International Journal of Euro-Mediterranean Studies* University of Primorska, Slovenia volume 7 No 1 Pp 3° 23

Bart, Cammaerts (2012). The strategic use of metaphors by political and media elites: the 2007-11 Belgian constitutional crisis. *International journal of media & cultural politics*, 8 (2/3): 229-249.

Francis Otieno Raphael. Rew Owino Francis Miguda Judith .Attyang (2016). *Metaphors in political discourse: A review of selected studies Department*

of Languages, Linguistics and Literature, Jaramogi Oginga Odinga University of Science and Technology, Kenya.

Shutova .E & Devereux.B. Korhonen.A ( ). " Conceptual Metaphor Theory Meets the Data a corpus-based human annotation study", *Language Resources and Evaluation*, Vol 47 : 1261° 1284.

. *Conceptual metaphor in political discourse bachelor* (2013)Serpenskait , A or thesis Research adviser: Lect. Viliija Adminien Student: iaulii.

Tretjakova, J. An insight in to contemporary theory of metaphor .available at: https://www.dukonference.lv/files/proceedings_of_conf/53konf/valodnieciba_literaturzinatne/Tretjakova.pdf

Tatiana G. Antonova .(2014).Social Conflict through Conceptual Metaphor in Media Discourse *The xxv annual international acadmic conference, language and culture*, National Research Tomsk State University, 36 Russia : 20-22

